

TAX COMPLIANCE: STUDY OF TAXPAYERS' PERCEPTION ON ROMANIA'S FISCAL POLICY EFFICIENCY

Thabitta-Wanda KOZILEK

MS in Taxation, West University of Timisoara, Romania

Email: thabitta.kozilek@gmail.com

***Abstract:** Tax compliance and ambiguity of the laws in force represents serious issues for the majority of fiscal authorities. The development of a permanent dialogue between public institutions and citizens can improve tax compliance. This paper aims to identify taxpayers' perception on fiscal policy efficiency and to highlight the possibilities to improve tax compliance. This study presents the results from a opinion poll with 150 respondents., over the period May-July 2016. Results showed that even if the taxpayers successfully identify the role of fiscality in society, they are characterized by high levels of mistrust in the fiscal system. Taxpayers are willing to pay their fiscal obligations especially if the fiscal pressure decreases, the level of individual income increases or the laws become clearer.*

***KeyWords:** tax compliance, fiscal nonconformity, fiscal policy, economic behaviour.*

***Jel Classification:** A12, D01, H30.*

1. Introduction

Tax compliance can be addressed from both economic and psychosocial approaches. Due to the fact that each fiscal authority that natural persons and corporate bodies, the main goal of these authorities is to collect fiscal obligations with the highest degree of efficiency (by maintaining costs as low as possible).

The research of this paper was based on a opinion poll and had as main objective to determine taxpayers' perception on the efficiency of Romanian's fiscal policy and to highlight the way the fiscal policy affects the degree of the taxpayer compliance. The main possibilities of conformity improvement are also presented in this paper.

Regarding taxpayers behavior, the relevant published literature was initially focused on purely theoretical aspects of the economy. Later on, studies that include sociopsychological theories were developed and their results showed that human psychology plays a vital role in conformity decisions of individuals.

Therefore, the degree of newness of this article is justified by approaching the fiscal compliance from two different points of view: the fiscal and the psychological one.

The necessity of identifying the perception of taxpayers on fiscal policy and measuring/monitoring conformism derives from the main objective of public fiscal authorities on improving the general conformism, according to the laws in force. Their actions are limited due to the ambiguity of the laws and also by the taxpayers' motivation to conform. Taxpayer's behavior, influenced by ignorance, disinterest, inadvertence or willful evasion and weaknesses of fiscal administration represents an unavoidable failure on conformism.

A permanent and periodic dialogue between fiscal authorities and taxpayers can represent the key to improving the conformist behavior because, proceeding in this manner, public authorities can find out taxpayers' aspirations about fiscal policy.

Based on this consideration, the first part of this paper summarizes and describes the most important conceptual issues concerning fiscal compliance and its influential factors. The paper continues by describing the methodology used to develop the empirical study and the main results obtained. The final part of the paper presents the conclusions and remarks on the study achieved.

2. Literature review

The Romanian fiscal legislation faces several drawbacks concerning excessive bureaucracy, the incompetence of civil servants, various fiscal and parafiscal taxes, a high

degree of fiscal pressure compared to the level of revenues, tax evasion, complicated procedures and the lack of a predictable legislative framework. Therefore, the taxpayers' degree of compliance is low. Nationwide research, viewing improvement of tax compliance is barely inexistent. As mentioned by Moldovan et al (2014), it is important to consider the levels of correlations between public policies and the cultural contexts, due to the existence of a variety of civil and political identities.

Song and Yarbrough (1978) defines tax compliance in a large manner, this representing in their opinion, the capacity and will of taxpayers to conform with fiscal laws, these being influenced by ethics, legislative framework and other situational factors in a given period and place.

Tax compliance can be regarded from different points of view. From a standard approach, according to Alm (1991), Jackson and Milliron (1986), tax compliance represents the complete report of revenues and full pay off taxes by fulfilling all legal stipulations and rulings. Singh (2003) suggests that conformity can represent taxpayers' activity of filing tax returns, of correctly declaring taxable revenues and paying in due time all fiscal tax charges, the usage of state's coercive force being unnecessary. On the other hand, Allingham and Sadmo (1972) consider tax compliance as a reporting problem of taxpayers' current revenues and the conformity behaviour as being a decision taken in uncertainty conditions (i.e: some taxpayers could face the situation of paying late penalties for their undeclared or incompletely reported taxable revenues, the quantum of these late fees being larger than the value of the tax they could have paid if had been correctly reported their revenues).

In purely administrative terms, according to Ming Ling et al. (2005), conformity includes the activity of legally registering or informing fiscal authorities about the fiscal condition of a taxpayer, by annually submitting (in cases stipulated by law) income tax returns.

Given the different manners of defining tax compliance above-mentioned, it can be observed that all include the same key-elements: the will/the lack of will/the capacity to conform, the activity of filing tax returns and of correctly declaring fiscal revenues.

A wide variety of factors that influence tax compliance can lead to different approaches of tax compliance. Even if it represents a complex behavior, Shaer Bianani and Adeleh Ramezani (2011) and Alm (1999) concluded that there is no model that can combine the multitude of factors impacting the decision of tax compliance.

The literature review presents a set of relevant influential factors on tax compliance: *i) industrial factors* (competition, marginal profit rate, industrial risk, growth rate, capital structure); *ii) reporting factors* (fiscal acknowledges, accuracy in reporting), *iii) psychosocial factors*: social norms, morality, trust in fiscal authorities; *iv) fiscal administration factors*: usage of state's coercive force, probability of detecting undeclared revenues, penalties, stability and transparency, public services; *v) economic factors*: tax rates, interest rates, inflation.

The emphasis on the psychologic factor represents the novelty in the field of tax compliance research. Summarizing research made by Muzafer Sferif (1936) and Solomon Asch (1951), it can be supposed that finding behavior that is not influenced by others represents a great challenge. Therefore, social psychologists, referring to conformity, sustain that it depends on the people tendency to change their perceptions, opinions, attitudes and behavior so as to bring them in accordance with the intern group norms and models.

The empirical studies developed by Murphy (2002) showed that trust is the principal factor that action on tax compliance. If fiscal authorities are acting correctly, then

people's trust increases. The taxpayers' perception of trust derives from the evaluation of procedures performed by authorities.

The perceived trust is influenced by personal experiences as well as by media reports. Therefore, authorities should treat the citizens respectfully, citizen's opinions should be taken into consideration and authorities' explanations should be clear.

In Allingham and Sadmo's (1972) research, nonconformity represents a willful act. As the fiscal laws are getting more complex, the misinformation the degree of taxpayer gets higher. Long and Schwartz (1987) revealed that misinformation should not be taken for avoidance or false declaration. Their researches have shown those high-income individuals or those who own different businesses are more susceptible of evaluating at a too high level or, on the contrary, at a very low level their taxes.

In respect to Lobont et. al (2013), on behavioral economics approach bases analysis, confirms the fact that tax education would lead to more favorable attitudes towards tax compliance.

3. Data and methodology

The research approach was based on qualitative research methodology involving an analysis based on a questionnaire. The respondents were chosen by the following criteria: both men and women, students in different economic specializations from Timisoara's Faculty of Economics and Business Administration, aged between 19 and 45, part of the major share in the country's active population of tax payers.

The stages followed during the poll were: (i) *preparation of the poll*; (ii) *drafting and application of the questionnaire*; (iii) *processing and interpretation of the poll results*; (iv) *processing and communication of the poll results*.

Poll preparation aimed to mainly determine taxpayers' opinions on the fiscal policy efficiency and their behavioral reactions.

As for *drafting and application of the questionnaire*, it took the form of pre-coded questions (limited answer choice – i.e: yes/no). The face-to-face questionnaire aimed to show some information that cannot be observed directly, because of their intimate affiliation (i.e: attitudes, interests, motivations, beliefs, values). The questionnaire also included open questions so as factual dates (ex: age, gender, profession, opinions).

The following questions were addressed: (i) *Questions about demographic aspects* (i.e: age, type of activity – this question aimed to verify if the respondent is a student or not). *The questions were standard* (i.e. “How old are you?”, “What is your main type of activity?”), (ii) *An overview about respondents' opinion on the fiscal policy efficiency* – (the question addressed was “What do you associate the efficiency of a fiscal policy with?”). In order to achieve an analysis as complex as possible of the taxpayer's perception of trust in the fiscal system, the questionnaire had as standard answers “trust in the fiscal system” and “mistrust in the fiscal system”; (iii) *The will of the respondent to conform to the fiscal system* – For determining this behavioural aspect, the question addressed was “Are you willing to pay off your tax liabilities?”. The question was closed and had a one-way answer “yes/no”. To the respondents that answered “no” to the question an additional open question was addressed. The additional question aimed to highlight the respondents' reasons for nonconformity.

As for the *data processing*, a content analysis of open questions was made. Due to the relatively low number of respondents, the answer processing was made manually, in excel.

Comparing this study's results with the results of other studies is difficult, because of the lack of information nationwide. A study on Romania's taxation was made by the Deloitte Tax (2009). The results, presented in the report “Romanian's taxation –

Radiography of an incomplete reform” suggested that, at the national level, there are serious issues of the procedures’ and rules’ interpretation, stability and transparency. Another conclusion of the report is that the legislation about different taxes is complicated and ambiguous. It was also mentioned that the relationship with authorities is deficient, the respondents pointing out inflexibility and weak instruction of fiscal inspectors, and also non-cooperation and inefficient communication.

4. Results

Results showed that 62% of the subjects in the study mentally associate the concept of fiscal policy efficiency concept with investments made in public sector and 20% with population well-being. Concepts like transparency and responsibility (9%), equity (5) and bureaucracy reduction (4%) are not that important for respondents.

The overwhelming amount of respondents that associate the fiscal policy efficiency with supplied assets goods represent the proof that those (due to their economic education) successfully identify the role of taxation in our society.

Taxpayers’ perception on taxation represents an essential factor that impacts on their attitude towards conformity.

An observation that can be made is that even if people’s trust is at low levels (22%), what logically could lead to nonconformity, over half of the individuals taking part in this study declared that they would pay their fiscal obligations. In this case, the conclusion that derives is that the will to conformity mainly sources from the appliance of coercive force.

As for the will to conformity to the fiscal system, 74% of the questionnaire respondents declared that they are willing to pay their fiscal obligations and 26% are unwilling to pay. The reasons for the unwillingness to pay for that 26% considered, generally, non-conformists are: (i) *high fiscal pressure*; (ii) *low-level income*; (iii) *ambiguous law*; (iv) *inefficiency of the fiscal system and excessive bureaucracy*.

In order to obtain a better point of view on how Romanian’s conformism could be improved, it has been made a detailed analysis of the reasons due to which 26% of the respondents declared they were unwilling to pay.

Therefore, four improvement strategies were proposed to respondents: (i) *reducing of fiscal pressure*; (ii) *increasing the level of income*; (iii) *a clearer fiscal law, with no ambiguous elements* and (iv) *reducing bureaucracy*.

As for taxpayers’ response, among that 45% who declared their non-conformism reason the high fiscal pressure, 58% would change their attitude and become complying reducing fiscal pressure and 42% would still remain nonconformist.

As for those who the low-level individual income is their main reason of nonconformism, if the income level increased, 69% would adopt a conformist attitude while 31% would still remain nonconformist. As for the taxpayers for whom the ambiguous law represents their reason of nonconformism, 51% would change their options if the law became less interpretative and if it existed the possibility of an “assisted conformism”. This would imply the existence of a continuous assistance on taxpayers’ issues from public servants.

The results of this study concerning the bureaucracy issue showed that over 80% of respondents would become conformists if the bureaucracy got less complicated if the payment electronic system would spread and if the paper form would be replaced by the electronic form.

This study’s results can be compared with those obtained by the Deloitte Tax study. It mentioned that approximately 34% of study participants sustained that the assumption for a favorable fiscal environment to business development is represented by the stability

of law. It was also mentioned that 22% of the participants opted for introducing clearer procedures in fiscal administration and 16% considered that reducing the number of taxes could represent an essential measure in the streamlining administrative process of collection and control. The conclusion of the Deloitte Tax study is that several shortcomings appear in the communication with the fiscal authorities. This could lead to mistrust in the fiscal system and negatively affect the relationship between the fiscal authority and the taxpayers.

5. Conclusions

The fiscal system from the latest 20 years has been submitted to several changes that influenced the business environment, neutralizing the existence of business plans or financial predictions.

This study was structured at two levels. A static one, concerning the conceptual definition of conformism and its influencing factors and a dynamic one that on the one hand presents the effect of fiscal policy on taxpayers and on the other hand, the taxpayers' reaction, perception, attitude and actions towards the adopted fiscal policies.

Considering this relational duality, the part concerning the conformism in literature review reveals the static relation by defining the conceptual framework of the study. The following two chapters aim the dynamic relation by the fiscal systems and the results presented, and include a study on taxpayers as individuals.

Reducing fiscal pressure, increasing the income level, improving the quality of law stipulations and reducing bureaucracy have been identified as representing methods of improving tax compliance. The results of this study suggest that engaging in these methods could lead to an improvement in taxpayers' fiscal conformism.

Creating a bridge effectively linking academic research and the economic reality by identifying taxpayers' perception on Romania's fiscal policy and the main reasons of taxpayers' nonconformism represent the efficiency of this study. State authorities could successfully identify the citizens' needs and requests these providing solid bases for fiscal policy decision-making. An efficient fiscal system and a better collecting of taxes represent the interest of any fiscal authority at any rate.

References

1. Allingham, M.G. and Sandmo, A., 1972. Income tax evasion: A theoretical analysis. *Journal of Public Economics*, I(3-4), pp.323-338.
2. Alm, J., 1991. A perspective on the experimental analysis of taxpayer reporting. *The Accounting Review*, 66(3), pp.577-593.
3. Alm, J., 1999. Tax compliance and tax administration. In: H.W. Bartley, *Handbook on taxation*. New York: Marcel Dekker.
4. Asch, S.E., 1951. Effects of group pressure upon the modification and distortion of judgments. In: H. Guetzkow (Ed.), *Groups, leadership and men*. Pittsburg, PA: Carnegie Press.
5. Deloitte Tax, 2017. *Fiscalitatea Româneasc – Radiografia Unei Reforme Incomplete* [pdf] Available at: <https://www.juridice.ro/wp-content/uploads/Fiscalitatea-romaneasca-.pdf> [Accessed 1 March 2017]
6. Jackson, B.R. and V.C. Milliron, 1986. Tax compliance research: Findings, problems and prospects. *Journal of Accounting Literature*, 5, pp.125-165.
7. Lobonț, O.-R., Moldovan, N.C. and Vi du el, I., 2013. Education regarding taxation from the attitude and intuition to experiment. *Review of Applied Socio-Economic Research*, 6(2), pp.172-179.

8. Long, S.B. and Schwartz, R.D., 1987. The impact of IRS Audits on Taxpayer Compliance: A Field Experiment in Specific Deterrence. *1987 Annual Law and Society Association meeting*. Washington, DC.
9. Ming Ling, L., Normala, S.O. and Meera, A.K., 2005. Towards electronic tax filing: Technology readiness and responses of malaysian tax practitioners. *Tax National*, First Quarter, pp.16-23.
10. Moldovan, N., Hatmanu, M. and Lobon, O., 2014. Reflections on the Romanian Fiscal Policy-driven Election Manipulation Phenomenon. *Journal of Economic Computation and Economic Cybernetics Studies and Research*, 48(2), pp.91-113.
11. Murphy, K., 2002. *Trust me, I'm the taxman. The role of trust in nurturing compliance*. Canberra: Centre for Tax System Integrity, The Australian National University.
12. Shaer, B. and Ramezani, A., 2011. An investigation of the factors effective on the compliance behaviour of the tax payers in the VAT system: A case study of Qazvin tax affairs general department. *African Journal of Business Management*, 5(26), pp.10765-10768.
13. Sherif, M., 1936. *The Psychology of Social Norms*. New York.
14. Singh, V., 2003. *Malaysian Tax Administration*. 6th ed. Kuala Lumpur: Longman.
15. Song, Y.D. and Yarbrough, T.E., 1978. Tax ethics and taxpayer attitudes: A survey. *Public Administration Review*, 38(5), pp.442-452.

STUDIUL PERCEPȚIEI CONTRIBUABILILOR ASUPRA EFICIENȚEI POLITICII FISCALE DIN ROMÂNIA I ANALIZA GRADULUI DE CONFORMITATE AL ACESTORA

Thabitta-Wanda KOZILEK

Student absolvent al Universității de Vest din Timișoara, România

Email: thabitta.kozilek@gmail.com

Rezumat: Conformismul fiscal reprezintă o problemă majoră pentru majoritatea autorităților fiscale, acestea întâmpinând dificultăți și datorită faptului că legislația în vigoare nu este întotdeauna precisă. În vederea îmbunătățirii conformismului fiscal, se impune dezvoltarea unui dialog permanent între instituțiile statului și cetățeni. Obiectivul cercetării vizează identificarea percepției contribuabililor cu privire la eficiența politicii fiscale și a posibilităților de îmbunătățire ale conformismului fiscal. Studiul de față este bazat pe metoda anchetei pe baza unui sondaj de opinie, fiind chestionați 150 contribuabili români, în perioada mai-iulie 2016. Concluzia rezultatului din studiu este că deși contribuabilii identifică cu succes rolul fiscalității în societate, aceștia sunt caracterizați de o puternică neîncredere în sistemul fiscal. Contribuabilii sunt dispuși să își achite obligațiile fiscale, în special în cazul reducerii presiunii fiscale sau creșterii nivelului veniturilor individuale ori a modificării textelor legislative considerate ambigue.

Cuvinte-cheie: conformism fiscal, nonconformism fiscal, politic fiscal, comportament economic.
Clasificarea JEL: A12, D01, H30.

1. Introducere

Conformismul fiscal poate fi privit atât din perspective economice, cât și psiho-sociale. Datorită faptului că orice autoritate fiscală, ca parte integrantă a sistemului fiscal, monitorizează activitatea economică a persoanelor fizice și juridice, obiectivul primordial al acestora este reprezentat de colectarea cu maximă eficiență (costuri cât mai scăzute) a obligațiilor fiscale.

Cercetarea aplicată în cadrul acestei lucrări a fost efectuată pe baza unui sondaj de opinie și a avut ca obiective determinarea percepției contribuabililor cu privire la eficiența politicii fiscale din România, a modului în care aceasta influențează gradul de conformism/nonconformism al contribuabililor și a principalelor metode de îmbunătățire a acestuia.

În ceea ce privește comportamentul contribuabililor, inițial, literatura de specialitate a fost concentrată asupra aspectelor pur teoretice ale economiei, ulterior fiind dezvoltate studii care au avut la bază teorii socio-psihologice, dezvoltând faptul că psihologia umană joacă un rol vital în deciziile de conformitate ale indivizilor.

Astfel, gradul de nouitate al temei este justificat de abordarea atât din punct de vedere fiscal, cât și psihologic a conformismului fiscal.

Necesitatea identificării percepției contribuabililor asupra politicii fiscale și a măsurii/monitorizării conformismului derivă din scopul principal al organelor fiscale, acela de a îmbunătăți conformismul general, în conformitate cu legislația fiscală în vigoare. Aceste acțiuni întâmpină o serie de limitări datorate ambiguității legislative, dar și motivației (intenției) contribuabililor de a se conforma. Acțiunile contribuabililor – fie din cauza ignoranței, nepăsării, neglijenței sau evaziunii voite, precum și punctele slabe ale administrației fiscale reprezintă un efect inevitabil asupra conformismului.

Un dialog permanent și periodic între autoritățile fiscale și contribuabili poate fi considerat ca reprezentând cheia către îmbunătățirea comportamentului conformist, deoarece, procedând astfel, statul poate afla întru ziuințele/dorințele/așteptările contribuabililor cu privire la politica fiscală.

Având în vedere aceste considerente, în prima parte a lucrării se sintetizează principalele aspecte conceptuale privind conformismul fiscal și factorii de influență ai

acestui. Lucrarea continuă cu expunerea metodologiei utilizate în vederea elaborării studiului empiric, precum și a principalelor rezultate obținute. În finalul lucrării sunt prezentate concluziile studiului realizat.

2. Literatura de specialitate

Legislația fiscală din România se confruntă cu o serie de neajunsuri cu privire la birocrăția excesivă, incompetența funcționarilor publici, numeroasele taxe fiscale și parafiscale, cota ridicată de impunere în comparație cu nivelul veniturilor, evaziunea fiscală, proceduri complicate și lipsa unui cadru legislativ predictibil. Astfel, gradul de conformism al contribuabililor este redus, cercetările întreprinse la nivel național având ca scop îmbunătățirea conformismului fiscal fiind aproape inexistente. Moldovan et. al (2014) menționează faptul că importanța nivelurilor de corelație dintre politicile publice și contextele culturale se datorează existenței diverselor identități civile și politice.

Deși analiza conformismului fiscal este multidisciplinar, există câteva puncte de vedere comune asupra deciziilor contribuabililor de a se conforma.

Song și Yarbrough (1978) au conferit o definiție mai pe larg a conformismului fiscal, acesta reprezentând, în viziunea lor, capacitatea și dorința contribuabililor de a se conforma cu legislația fiscală, acestea fiind influențate de etici, cadru legislativ și alți factori situaționali dintr-o anumită perioadă și un anumit loc.

Conformismul fiscal poate fi privit din mai multe puncte de vedere. Ca abordare standard, în viziunea lui Alm (1991), Jackson și Milliron (1986), conformismul fiscal reprezintă raportarea tuturor veniturilor și plata tuturor taxelor prin îndeplinirea prevederilor legale și a hotărârilor judecătorești. Conformismul poate reprezenta, de asemenea, activitatea contribuabililor de completare a declarațiilor fiscale, de declarare corectă a veniturilor impozabile și de plată la termen a tuturor sarcinilor fiscale, fără a fi necesară aplicarea forțelor coercitive ale statului (Singh, 2003). Pe de altă parte, autori precum Allingham și Sadmo (1972) considerau conformismul fiscal ca o problemă de raportare a veniturilor actuale ale contribuabililor, iar comportamentul de conformism ca fiind o situație decizională în condiții de incertitudine (exemplu: anumiți contribuabili ar putea ajunge în situația de a plăti penalități asupra veniturilor impozabile nedeclarate sau raportate incomplet, cuantumul acestor penalități fiind mai mare decât valoarea impozitului pe care aceștia l-ar fi plătit în cazul raportării corecte a veniturilor).

În termeni pur administrativi, conform lui Ming Ling et al. (2005), conformismul include înregistrarea în scop lucrativ sau informarea autorităților fiscale cu privire la statutul fiscal al unui contribuabil, prin depunerea anuală (în cazurile prevăzute de lege) a declarațiilor fiscale.

Având în vedere modalitățile diferite de definiție ale conformismului fiscal prezentate mai sus, putem observa că acestea conțin, totuși, aceleași elemente-cheie: dorința de conformare sau absența acesteia, capacitatea și dorința de a se conforma, activitatea de completare a declarațiilor fiscale, declararea corectă a veniturilor fiscale.

Abordările diferite asupra conformismului fiscal se pot datora numeroșilor factori de impact care acționează asupra acestuia. Deși conformismul fiscal reprezintă un comportament complex, Shaer Biabani și Adeleh Ramezani (2011), alături de Alm (1999) au concluzionat că nu există niciun model care poate agrega multitudinea factorilor de impact asupra deciziei de conformare fiscală.

Investigarea literaturii de specialitate ne prezintă, totuși, un set de factorii de influență ai conformismului fiscal ca fiind relevanți, printre care: *i) factori industriali*: competiția, ratele marginale de profit, riscul industrial, ratele de creștere, structura capitalului; *ii) factori de raportare*: cunoștințe în domeniul fiscal, acuratețea raportării; *iii) factori psihosociale*: norme sociale, moralitatea, încrederea în autoritățile fiscale; *iv) factori*

ai administrației fiscale: forța coercitivă a statului, probabilitate de detectare a veniturilor nedeclarate, penalități, stabilitate și transparență, serviciile publice; v) *factori economici*: rate de impunere, rate ale dobânzii, inflație.

Noutatea privind studiile întreprinse asupra cercetării conformismului fiscal o reprezintă accentul asupra factorului psihologic. Sumarizând cercetările efectuate de către Muzafer Sherif (1936) și Solomon Asch (1951), se presupune că este dificil de găsit un comportament care să nu fie afectat de interacțiunea cu ceilalți. Astfel, psihologii sociali, raportându-se la conformism, fac referire specific la tendința oamenilor de a-și modifica percepțiile, opiniile, atitudinile și comportamentul astfel încât să le aducă în concordanță cu normele și modelele grupului intern.

Studiile empirice efectuate de Murphy (2002) au arătat faptul că factorul principal care acționează asupra conformismului este încrederea. Dezvoltarea încrederii populației în autoritățile fiscale se face în condițiile în care acestea acționează corect. Percepția contribuabililor asupra încrederii se dobândește prin evaluarea procedurilor efectuate de autorități.

Încrederea percepută este influențată atât de experiențele personale, experiențele cunoscuților dar și raportările în media. Astfel, autoritățile ar trebui să trateze cetățenii cu respect, să le ia în considerare preferințele și să furnizeze explicații clare, în diferite situații. Cercetările efectuate de către Allingham și Sadmo (1972) au relevat faptul că nonconformismul este un act voit. Cu cât legislația fiscală este mai complexă, cu atât crește gradul de dezinformare al contribuabilului. Long și Schwartz (1987) au semnalat faptul că această dezinformare nu înseamnă doar evitare sau nedeclarare. În cadrul studiilor lor s-a demonstrat că persoanele cu venituri mai mari sau cei care desfășoară diferite afaceri sunt mai susceptibili să evalueze impozitele la un nivel mult prea ridicat sau, dimpotrivă, la un nivel prea scăzut.

În ceea ce privește abordarea analizei pe baza economiei comportamentale, studiile efectuate de Lobonț et. al (2003) confirmă faptul că educația fiscală ar putea conduce la o atitudine mai favorabilă a contribuabililor, cu privire la conformismul fiscal

3. Date și metodologia de analiză

La baza demersului întreprins a stat metodologia de cercetare calitativă care presupune conturarea unei anchete bazate pe sondaj de opinie. Subiecții chestionați au fost atât bărbați cât și femei, studenți la diferite specializări cu profil economic din cadrul Facultății de Economie și Administrare a Afacerilor din Timișoara. Respondenții au fost aleși pe baza faptului că vârsta acestora este cuprinsă între 19-45 ani, aparținând categoriei contribuabililor cu pondere majoritară în cadrul populației active ale țării.

Etapile parcurse în demersul anchetei pe bază de chestionar au fost următoarele: (i) pregătirea anchetei; (ii) redactarea și aplicarea chestionarului; (iii) prelucrarea și interpretarea rezultatelor anchetei; (iv) redactarea și comunicarea rezultatelor anchetei.

Pregătirea anchetei a vizat determinarea și stabilirea publicului-țintă, căruia i s-a adresat chestionarul, obiectivul următor fiind acela de a determina, în principal, opiniile contribuabililor cu privire la *eficiența politicii fiscale* și *reacțiile comportamentale* ale acestora.

În ceea ce privește redactarea și aplicarea chestionarului, acesta a fost sub forma unor întrebări cu răspunsuri *precodificate* (variante limitate de răspuns – ex: da/nu). Chestionarul a fost adresat față în față și a urmărit anumite informații ce nu pot fi observate în mod direct, ci aparțin fondului intim al respondenților, precum: atitudini, interese, motivații, convingeri, valori. Acesta a inclus și întrebări *deschise* privind datele factuale ale respondenților: vârstă, gen și profesie, opinii.

Chestionarul a urmărit răspunderea la următoarele întrebări: (i) *Întrebări privind*

aspectele demografice (ex: vârstă, tipul de activitate desfășurată – motivația privind chestionarea asupra tipului de activitate desfășurată era reprezentată de verificarea încadrării în statutul de student) întrebările fiind standard (ex: ”Ce vârstă aveți?”, ”Care este tipul de activitate principal pe care o desfășurați?”); (ii) *Prezentarea opiniei respondenților în ceea ce privește eficiența politicii fiscale* – (întrebarea adresată a fost ”Cu ce asociați dumneavoastră eficiența unei politici fiscale?”). Pentru a realiza o analiză cât mai completă a percepției contribuabililor asupra *încrederii* în sistemul fiscal, în cadrul chestionarului au fost menționate ca răspunsuri standard „*încredere în sistemul fiscal*” și „*neîncredere în sistemul fiscal*”; (iii) *Dorința pe care respondentul o are de a se conforma sistemului fiscal* – În vederea determinării acestui aspect comportamental, întrebarea adresată a fost de forma: ”Sunteți dispus(ă) să vă achitați obligațiile fiscale?”, fiind o întrebare închisă, cu răspuns unic ”da/nu”. Respondenților care au răspuns întrebării cu ”nu” le-a fost adresată o întrebare suplimentară deschisă, prin care erau rugați să precizeze motivele pentru care nu doresc să se conformeze.

În prelucrarea datelor a fost efectuată *analiza de conținut* a întrebărilor deschise. Datorită numărului relativ redus de respondenți, prelucrarea răspunsurilor a fost efectuată manual în excel.

Datorită lipsei analizelor efectuate asupra conformismului contribuabililor, la nivel național, compararea rezultatelor acestui studiu cu cele ale altor studii este dificil de efectuat. Un studiu asupra fiscalității din România a fost întreprins de Deloitte Tax (2009). Rezultatele prezentate în raportul ”Fiscalitatea românească – Radiografia unei reforme incomplete” au sugerat că, la nivel național, există probleme cu privire la interpretarea, stabilitatea, aplicabilitatea și transparența procedurilor și reglementărilor. O altă concluzie a raportului a fost aceea că legislația vizând diferite impozite este complicată și ambiguă. De asemenea, s-a menționat că relația cu autoritățile este deficitară, respondenții semnaland inflexibilitate și slabă pregătire a inspectorilor fiscali, dar și necooperare și comunicare ineficientă.

4. Rezultate

Rezultatele au evidențiat faptul că 62% din subiecții studiului asociază, mental, conceptul de eficiență a politicii fiscale cu investițiile efectuate în sectorul public și 20% cu bunăstarea populației, conceptele precum transparența și responsabilitatea (9%), echitatea (5%) și reducerea birocrăției (4%) nu sunt atât de importante.

Pondere covârșitoare a respondenților care asociază eficiența politicilor fiscale cu bunurile publice furnizate reprezintă dovada faptului că aceștia (datorită pregătirii economice) identifică cu succes rolul fiscalității în societate.

Percepțiile contribuabililor asupra fiscalității reprezintă un factor esențial, ce impactează atitudinea acestora cu privire la conformare.

În cadrul analizei se poate observa că deși încrederea populației este scăzută (22%), ceea ce, logic, ar putea însemna nonconformism fiscal, peste jumătate din indivizii supuși studiului au declarat că și-ar achita obligațiile fiscale. Concluzia în acest caz este că dorința de conformare provine, în cea mai mare parte, din aplicarea mijloacelor coercitive ale statului.

În ceea ce privește dorința de conformare la sistemul fiscal, 74% dintre respondenții chestionarului au răspuns că ar achita obligațiile fiscale, iar 26% că nu ar dori achitarea acestora. Printre motivele menționate de subiecții chestionați ce fac parte din cei 26% considerați, generic, nonconformiști, se regăsesc: (i) *presiunea fiscală ridicată*, (ii) *veniturile scăzute*, (iii) *legislația ambiguă* și (iv) *ineficiența sistemului fiscal și a birocrăției crescute*.

În vederea obținerii unei concluzii cât mai clare asupra modului în care

conformismul, în România, ar putea fi îmbunătățit, a fost efectuată o analiză detaliată asupra motivelor datorită cărora, respondenții, care au declarat, în proporție de 26% că nu ar achita obligațiile fiscale, nu doresc să se conformeze.

Astfel, au fost propuse patru strategii de îmbunătățire: (i) *reducerea presiunii fiscale*, (ii) *creșterea nivelului veniturilor*, (iii) *o legislație fiscală mai clară și fără elemente interpretative* și (iv) *reducerea birocrăției*.

Reacția contribuabililor se prezintă astfel:

- dintre cei 45%, care au declarat că motivul pentru nonconformism îl reprezintă presiunea fiscală crescută, 58% și-ar schimba atitudinea, în cazul reducerii presiunii fiscale, 42% optând, totuși, pentru neconformare;

- dintre respondenții care au declarat ca motiv principal pentru nonconformism *nivelul scăzut al venitului individual*, în cazul creșterii acestuia, 69% ar adopta o atitudine conformistă, în timp ce 31% ar rămâne, în continuare, nonconformiști;

- în ceea ce privește contribuabilii chestionați, care au motivat că atitudinea lor nonconformistă se datorează legislației ambigue, 51% dintre ei și-ar schimba opțiunea dacă legislația ar deveni mai puțin interpretativă și dacă ar exista posibilitatea unui „*conformism asistat*”, ceea ce ar implica existența unei *asistențe continue* din partea funcționarilor publici asupra problemelor contribuabililor;

- în cazul problematicii birocrăției, rezultatele au fost cele așteptate: peste 80% dintre respondenți ar deveni conformiști în cazul în care *birocrația nu ar mai fi atât de complicată*, dacă *sistemul privind plățile electronice ar fi mai răspândit* și dacă *formatul hârtie ar fi tratat eliminat*, fiind înlocuit de *formatul electronic*.

Rezultatele acestui studiu pot fi comparate cu cele obținute de studiul efectuat de Deloitte Tax, care prezintă că aproximativ 34% dintre participanții studiului au susținut că premisa pentru un mediu fiscal propice dezvoltării afacerilor este reprezentată de stabilitatea legislației. De asemenea, 22% dintre participanți au optat pentru introducerea unor proceduri clare în administrarea fiscală, iar 16% au considerat că reducerea numărului de impozite ar putea reprezenta o măsură esențială în eficientizarea procesului administrativ de colectare și control. Din opiniile exprimate, concluzia studiului întreprins de Deloitte Tax a fost că în comunicarea cu autoritățile fiscale, apar deficiențe de natură să sporească neîncrederea în sistemul fiscal, fapt care afectează și mai mult relația autoritate fiscală – contribuabil.

5. Concluzii

Sistemul fiscal din ultimii zece ani a fost supus numeroaselor schimbări, care au influențat mediul de afaceri, neutralizând existența unor planuri de afaceri sau a previziunilor financiare.

Studiul efectuat a fost structurat pe două paliere, unul static, privind definirea conceptuală a conformismului și a factorilor de influență asupra acestuia și unul dinamic ce arată, în primul rând, efectul politicilor fiscale asupra contribuabililor și, în al doilea rând, reacția, percepția, atitudinea și acțiunile contribuabililor la politicile fiscale adoptate.

Având în vedere această dualitate relațională, partea privind conformismul în literatura de specialitate conține oglindirea relației statice prin definirea cadrului conceptual al studiului, iar următoarele două capitole vizează relația dinamică prin sistemele fiscale și rezultatele prezentate și cuprind un studiu realizat cu subiecți persoane fizice.

Metodele identificate în vederea îmbunătățirii conformismului fiscal sunt reprezentate de reducerea presiunii fiscale, creșterea nivelului veniturilor, îmbunătățirea calității reglementărilor legislative și reducerea birocrăției. Rezultatele studiului sugerează

c întreprinderea acestor acțiuni poate conduce la îmbunătățirea conformismului fiscal al contribuabililor.

Eficiența acestui studiu este aceea că se creează o punte de legătură între cercetarea academică și realitatea economică prin identificarea percepției contribuabililor asupra politicii fiscale în România și a principalelor motive de nonconformism ale contribuabililor. Pe baza unor studii mai ample, realizate la nivel național, autoritățile statului ar putea identifica cu succes nevoile/dorințele cetățenilor, acestea constituind baza deciziilor de politică fiscală. Un sistem fiscal eficient și o mai bună colectare a impozitelor și taxelor reprezintă, în fond, interesul oricărei autorități fiscale.

Bibliografie

1. Allingham, M.G. și Sandmo, A., 1972. Income tax evasion: A theoretical analysis. *Journal of Public Economics*, 1(3-4), pp.323-338.
2. Alm, J., 1991. A perspective on the experimental analysis of taxpayer reporting. *The Accounting Review*, 66(3), pp.577-593.
3. Alm, J., 1999. Tax compliance and tax administration. In: H.W. Bartley, *Handbook on taxation*. New York: Marcel Dekker.
4. Asch, S.E., 1951. Effects of group pressure upon the modification and distortion of judgments. In: H. Guetzkow (Ed.), *Groups, leadership and men*. Pittsburg, PA: Carnegie Press.
5. Deloitte Tax, 2017. *Fiscalitatea Românească – Radiografia Unei Reforme Incomplete* [pdf] Disponibil la: <https://www.juridice.ro/wp-content/uploads/Fiscalitatea-romaneasca-.pdf> [Accesat 1 martie 2017]
6. Jackson, B.R. și V.C. Milliron, 1986. Tax compliance research: Findings, problems and prospects. *Journal of Accounting Literature*, 5, pp.125-165.
7. Lobonț, O.-R., Moldovan, N.C. și Vlăduțel, I., 2013. Education regarding taxation from the attitude and intuition to experiment. *Review of Applied Socio-Economic Research*, 6(2), pp.172-179.
8. Long, S.B. și Schwartz, R.D., 1987. The impact of IRS Audits on Taxpayer Compliance: A Field Experiment in Specific Deterrence. *1987 Annual Law and Society Association meeting*. Washington, DC.
9. Ming Ling, L., Normala, S.O. și Meera, A.K., 2005. Towards electronic tax filing: Technology readiness and responses of Malaysian tax practitioners. *Tax National*, First Quarter, pp.16-23.
10. Moldovan, N., Hatmanu, M. și Lobonț, O., 2014. Reflections on the Romanian Fiscal Policy-driven Election Manipulation Phenomenon. *Journal of Economic Computation and Economic Cybernetics Studies and Research*, 48(2), pp.91-113.
11. Murphy, K., 2002. *Trust me, I'm the taxman. The role of trust in nurturing compliance*. Canberra: Centre for Tax System Integrity, The Australian National University.
12. Shaer, B. și Ramezani, A., 2011. An investigation of the factors effective on the compliance behaviour of the tax payers in the VAT system: A case study of Qazvin tax affairs general department. *African Journal of Business Management*, 5(26), pp.10765-10768.
13. Sherif, M., 1936. *The Psychology of Social Norms*. New York.
14. Singh, V., 2003. *Malaysian Tax Administration*. 6th ed. Kuala Lumpur: Longman.
15. Song, Y.D. și Yarbrough, T.E., 1978. Tax ethics and taxpayer attitudes: A survey. *Public Administration Review*, 38(5), pp.442-452.